

#2 2026

DIN NYA MEDLEMSSTIDNING!
MOTDRAG OCH ACCENT HAR GÅTT IHOP!

ACCENT MAGASIN

FRÅN MOVENDI SVERIGE

CANNABIS

Vem tjänar på
normaliseringen?

Blev folkkär som
dragshowartisten
Admira

SKRÅLA PÅ

Skippa snapsen
– sjung ändå

Nära döden

Adam Risberg om
kometkarriären och överdosen

05

REJVANDE
RÄKORSå nrakas det
under ytan

08

INTERVJU: ADAM RISBERG

»Jaha, det
är så här
det känns
att dö.«

16

TEMA: CANNABIS I GRÄZONEN

Vem tjänar på
normaliseringen?

14

TONARTS-
HÖJNINGVi ger er
festvisan 2.0

24

HÄNDER
I MOVENDITorr midsommar,
systerskap i Växjö
och sommarläger

Välkommen!

Kära midsommar. Med sill, jordgubbstårta, små grodor och långbord, och kanske lite sång? Ja! Men om man inte ska sjunga om helor som går. Vad sjunger man då?

Det där med att gräva ur den svenska vistraditionen är lite komplicerat. Det märkte jag inte minst för några månader sedan när jag ordnade en stor fest, och skulle ta fram ett sånghäfte.

”Ju mer vi är tillsammans, ju gladare vi blir”, kom jag på. Den skulle med såklart.

Sedan tog det lite stopp.

Så många av de visor som jag hade i huvudet kom från min studenttid – och sedda i backspeglarna är de inte bara alkoholromantiska. En del av dem är faktiskt helt sjuka. En sång handlar om att man är så full att man kräks och ramlar omkull. En annan om att man blir nekad att köpa alkohol på Systembolaget, då går man till bensinmacken och köper sprit där som man blir blind av. En tredje handlar om att vikingar ska dricka öl, medan kärringar dricker läsk.

Jag har huvudet fullt av riktigt unkna värderingar – förtäckta i visor.

Men i nykterhetsrörelsen finns en annan tradition att luta sig mot. Vi har intervjuat Johan Persson från Nykterhetshistoriska sällskapet som berättar att man inom rörelsen ofta har undvikit skålvisor, just för att inte reproducera alkoholkulturen. Men han har några andra förslag på visor, se sidan 14.

Kanske vill du själv bidra till en bättre festsångskultur? Dela gärna med dig av visor som passar genom att mejla redaktionen på accent@movendi.se.

Nu önskar jag dig en riktigt fin sommar! 🍷

BARBRO JANSON LUNDKVIST
CHEFREDAKTÖR»Jag har
huvudet fullt
av riktigt
unkna
värderingar
– förtäckta
i visor.«

VI PÅ REDAKTIONEN

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG
UTGIVARE: Barbro Janson Lundkvist
ART DIRECTOR: Sandra Johnson/A4
DIGITAL REDAKTÖR: Sanna
Gustavsson/A4
REPORTER: Per Cornell/A4
OMSLAGSFOTO: Johan Bergmark
TRYCK: Norra Skåne Offset

ISSN: 0345-0406
UPPLAGA: 16 200 ex
KONTAKTA ACCENT:
accent@movendi.se,
PRENUMERATION: info@movendi.se,
08-672 60 00
MOVENDI SVERIGE: Box 128 25,
112 97 Stockholm

Accent ges ut av Movendi Sverige
och produceras av A4 Text & Form.
Movendi Sverige är en samman-
slagning av IOGT-NTO, UNF och
Junis. Vi arbetar för en demokratisk,
solidarisk och nykter värld.

LÄSTIPS PÅ WEBBEN

ALBIN JOHNSÉN:
”JAG VAR KAPTENEN
OCH MÅLET
VAR ATT
SJUNKA”

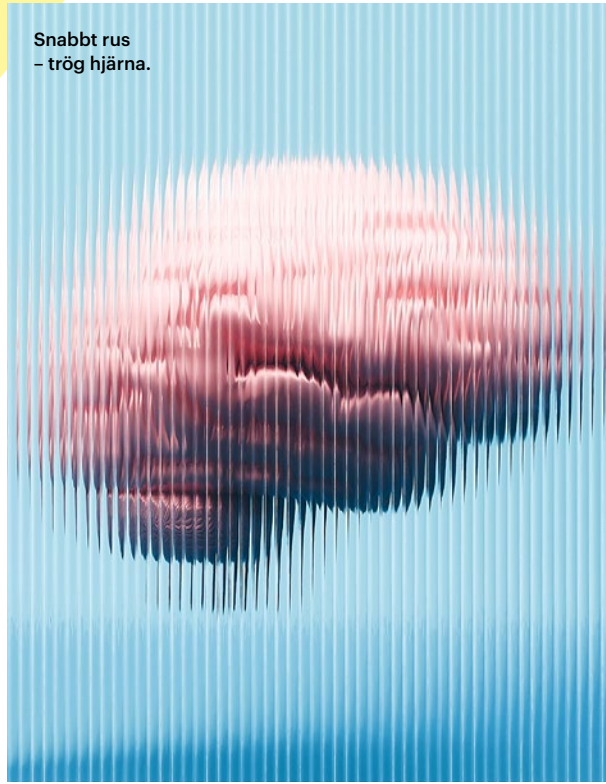
SÅ STOPPADES
ALKOHOLINDUSTRIN
I VIETNAM

Välkommen in i
gemenskapen på

Tidningen Accent

accentmag

Snabbt rus
– trög hjärna.

Unga som använde cannabis hade långsammare hjärnor

En ny studie visar ett samband mellan cannabisbruk och långsammare utveckling av minne, förmåga att fokusera och tankehastighet hos tonåringar. Studien är den största långtidsstudien om hjärnans utveckling som någonsin har gjorts i USA. Forskarna har följt drygt 11 000 barn från det att de var 9–10 år upp till att de var 16–17 år.

Forskarna från UC San Diego School of Medicine undersökte barnens cannabisbruk med hjälp av självrapportering men också med hår-, urin- och salivprover. De gjorde

dessutom tester av barnens kognitiva prestationer med jämna mellanrum.

Deras studie visade att tonåringar som använde cannabis påverkades kognitivt över tid inom en rad områden, det gällde deras minne, uppmärksamhet, språk och hur snabbt deras hjärnor bearbetade information.

Forskarna framhåller att THC är den substans i cannabis som orsakar störst problem.

Resultatet publicerades i den vetenskapliga tidskriften *Neuropsychopharmacology*.

Barbro Janson Lundkvist

FRÅGAN ÄR...

Emma Elenstrand
Hedge, rätts-
sakkunnig på
Konsumentverket.

Får alkoholförpackningar se ut hur som helst?

– Nej det får de inte. Det finns ett krav på särskild måttfullhet i alkohollagen som gäller för all marknadsföring av alkoholdryck, och förpackningens utformning kan ses som en del av marknadsföringen.

Finns det något exempel på förpackningar som blivit förbjudna?

– Ja, 2019 prövades om alkoholförpackningar som var utformade som handväskor och sommarstugor var förenliga med kravet på särskild måttfullhet. Patent- och marknadsöverdomstolen ansåg inte att kravet på måttfullhet var uppfyllt och företaget förbjöds från att använda förpackningarna.

Hur ska man veta var gränserna går för hur lockande förpackningen får vara?

– Konsumentverket har tagit fram allmänna råd om alkoholreklam som finns att läsa på vår hemsida. De kan, utöver domstolspraxis och förarbeten till lagen, ge vägledning i hur bland annat kravet på särskild måttfullhet ska tillämpas i praktiken.

Barbro Janson Lundkvist

3 pundare på botten

Narkotika i näringskedjan

01 Brasilianska hajar

Brasilianska forskare undersökte 13 revhajar som fångades upp i ett fiskenet utanför Rio de Janeiro 2024. Samtliga hade höga halter kokain i sina kroppar. Forskarna tror att kokainet kommit från orenat avloppsvatten, antingen genom urin från kokainanvändare eller utsläpp från illegala laboratorier. Det kan också vara så att hajarna har tuggat på dumpade kokainbalar från narkotikasmugglare som rör sig längs kusten.

02 Svenska laxar

En ny studie från SLU utförd i sjön Vättern visar att kokainrester påverkar laxars beteende. Laxarnas rörelsemönster påverkades kraftigt av kokainets nedbrytningsprodukt bensoylekgonin som ofta förekommer i vattenmiljöer. Exponerade fiskar simmade upp till 1,9 gånger längre per vecka och förflyttade sig upp till 12,3 kilometer längre över sjön.

03 Brittiska räkor

Brittiska forskare hittade spår av kokain i varena räka som fiskades upp i 15 olika vattendrag på landsbygden i grevskapet Suffolk 2019. Dessutom fanns det i en stor del av räkorna även ketamin. Forskarna konstaterade att koncentrationen av narkotika i räkorna var låg, men att det trots det kan utgöra en risk för djurlivet.

Det här är en oskyldig grå revhaj som inte har något med innehållet i artikeln att göra.

Mindre öppet på Sveriges fritidsgårdar

Öppettiderna på fritidsgårdarna för unga har minskat jämfört med för tio år sedan, visar en ny undersökning från Movendi. I 15 år har Ungdomens Nykterhetsförbund undersökt hur kommunerna arbetar med att skapa en meningsfull fritid för unga – bland annat om de erbjuder nyktra mötesplatser.

Årets undersökning (som gjorts av Movendi) visar att de flesta kommuner erbjuder nyktra mötesplatser för unga, främst fritidsgårdar.

Däremot tycks öppettiderna ha blivit sämre jämfört med för tio år sedan.

Många fritidsgårdar har öppet alla vardagskvällar. Men bara knappt 3 procent av kommunerna som besvarat enkäten uppger att deras fritidsgårdar har öppet sent på helger och på lovdagarna. För tio år sedan hade 21 procent öppet på lov och helger.

– Det är ju framför allt när barnen är lediga som behovet är som störst, säger Emil Juslin, som är drogpolitisk talesperson på Movendi.

Ungefär hälften av kommunerna besvarade enkäten.

**Barbro Janson
Lundkvist**

Game over när fritidsgårdarna har stängt.

Få barn nås av kommunernas stöd

Majoriteten av Sveriges kommuner erbjuder stöd till barn i hem med alkoholproblem. Men få av barnen nås av stödet.

Movendis kommunrapport visar på samma problem – år efter år. 430 000 barn i Sverige har någon gång under uppväxten haft en förälder med alkoholproblem, men många av dessa barn nås inte av det stöd som kommunerna faktiskt erbjuder. Under 2025 var det bara 3 726 barn som fick stöd, enligt kommunerna.

– Stödet når mindre än en procent. Trots att fler och fler av kommunerna arbetar strukturerat och samverkar så nås fortfarande alldeles för få barn, säger Anna Carlsson Cheikh, politisk sekreterare för barnrättsfrågor på Movendi.

Vanligast är att barnen som får stöd kommer via Socialtjänsten. Det som oftast erbjuds är stödjande samtal.

Läs rapporten

73%

tror att narkotikaanvändningen bland tonåringar har ökat de senaste 20 åren, visar Systembolagets nya undersökning. Men detta stämmer inte. Användningen bland gymnasieelever är på den lägsta uppmätta nivån sedan mätningarna började 2004.

Läs Accents intervju med Karin Adelsköld

”Det säger en hel del om skammen kring alkoholberoende. Att man kontaktar en komiker.”

KOMIKERN **KARIN ADELSKÖLD** ÄR ÖPPEN MED SITT TIDIGARE ALKOHOLBEROENDE SEDAN NÅGRA ÅR. DET VÄCKER MÅNGA REAKTIONER, OCH HON BLIR OFTA KONTAKTAD AV PERSONER SOM SJÄLVA HAR ALKOHOLPROBLEM.

Foto: Gabriel Liljewall

Överdosen blev en vändpunkt

Han gjorde kometkarriär som dragshowartist. Allt ljus var på Adam Risberg, som karaktären Admira. Men kärleken från svenska folket räckte inte för att fylla tomrummet inuti.

Av Tim Andersson | Foto Johan Bergmark

A black and white photograph of Adam Risberg sitting on wooden steps. He is wearing a light-colored trench coat over a dark sweater and dark trousers. He is looking off to the side with a thoughtful expression. A black leather tote bag sits on the steps next to him. The background consists of dark wooden planks.

Adam Risberg

Prestationskraven
har jagat Adam
Risberg genom livet.

År 2023 satt Adam Risberg i SVT och berättade om sitt tidigare missbruk – och sin nuvarande drogfrihet.

Han var en av deltagarna i realityserien Drag Race Sverige, där dragqueens tävlade i utmaningar kring sådant som smink, sömnad och komedi, och produktionen ville att han skulle öppna upp om sina sårbara sidor. Det passade honom bra: Han tyckte själv att det var viktigt att lyfta beroendeproblematiken i gayvärlden.

Problemet var den andra delen – eftersom det bestod av en lögn. Han var i en rätt bra fas i livet, fri från de tyngsta substanserna, men långt ifrån ren.

– Det var ett försök för mig att bli drogfri. Om jag lovade svenska folket att jag hade tagit mig ur mitt missbruk, skulle jag bli tvungen att leva upp till det.

Adam Risberg vann Drag Race Sverige, och hans dragpersona, Admira, smälte tittarna med sin blankpolerade glamour och sitt humoristiska storsvansinne. Var hon inte redan innan landets kändaste dragqueen – och det kan man nog argumentera för att hon var – så blev hon det nu.

Plötsligt stannade människor Adam Risberg på gatan, grät och ville kramas. Någon berättade att han hade räddat personens liv.

– Att stå där och lyssna på dem och samtidigt vara påtänd var jävligt tufft. Jag tror tyvärr att effekten av det där tv-inslaget blev motsatt den jag hade hoppats på: Ju mer sensation, desto mer ville jag bara fly från skammen.

På hösten det året uppträdde han på scenen i Annexet inför 3 500 personer. Plötsligt lade musiken av. Adam Risberg

»OM JAG LOVADE SVENSKA FOLKET ATT JAG HADE TAGIT MIG UR MITT MISSBRUK, SKULLE JAG BLI TVUNGEN ATT LEVA UPP TILL DET.«

hanterade situationen med improvisation och allsång, men fick samtidigt en blackout.

Efteråt ledde det till ett återfall. Ett rejält sådant.

– Jag vaknade upp i en säng på Södersjukhusets akutmottagning med läkare och sjuksköterskor runt omkring mig. Jag förstod inte var jag var någonstans, men informerades om att jag hade tagit en överdos, och överlevt.

Vänner och familj fick reda på vad som hade hänt, och missbrukets omfattning blev uppenbart.

– Jag hade försökt på alla sätt jag kunde att vinna över det här beteendet, men nu insåg jag att jag måste kapitulera. Det här var större än jag.

Vi sitter vid Årstaviken i Stockholm, på en parkbänk. På andra sidan det himmelsgrå vattnet växte han upp.

Han berättar om sin stora dragdebut, som skedde i form av ett slutarbete i gymnasiet.

– Det är fortfarande en av de mest ambitiösa shower han gjort: affischer på skoltoaletterna, sex dansare, tio nummer och kostymer.

I publiken satt gamla gayprofiler och medlemmar från olika draggrupper. Bland dem var Christer Lindarw, som efteråt rusade upp på scenen och gav honom en puss på munnen.

– Allting var som en film. Jag hade inte haft någon plan på att jobba med drag, men bara någon vecka därefter gjorde jag det.

Vägen in på dragscenen beskriver han som "katapultartad". Plötsligt jobbade

han på klubbar och privatfester, och var snart med i en föreställning av Jonas Gardell.

– Det var häftigt att lära känna så många människor så fort, och hamna i fokuset som den här nya, lite moderna dragqueen. Men jag var samtidigt väldigt ung – yngre än vad jag tror att många riktigt insåg.

Att han skulle börja med narkotika hade han aldrig kunnat tänka sig. Av olika skäl hade hans barndom varit turbulent, och det hade han kompen-serat genom överdrivet ansvarstagande.

Så vad var det som gjorde att han fastnade för drogerna, efter att de introducerats för honom i klubbvärlden? Ett svar var att de fick honom att slappna av. Som dragkonstnär är han perfektionist, och prestationskraven satte honom under stark press.

Ett annat svar är en sårbarhet hos honom: En brist på kärlek och bekräftelse.

– Jag hade kämpat med känslor av ensamhet och utanförskap större delen av mitt liv, och hade haft svårt att hitta en partner.

Drogerna blev en väg till intimitet. Och här eskalerade missbruket: Plötsligt kunde han släppa all osäkerhet.

Adam Risberg

Gör: Dragshowartist, känd som Admira. Producent.

Född: 1994.

Bor: Stockholm.

Händer framåt: Gig på företag och privatfester. Producerar dragshowkvällen Glamspäck på Stockholm Pride.

Drogerna skapade möjligheter till sex och kärlek, men kränkte honom samtidigt.

Och mer och mer blev det till ett systematiskt maskineri, säger han: substanserna blev tyngre och situationerna farligare.

– Den moraliska kompassen snurrade fritt och självrespekten flög ut genom fönstret.

Ett slags kulmen inträffade när han vaknade upp i ett badkar i en lägenhet i Farsta, omgiven av andra påtända personer. Han drabbades av panikångest.

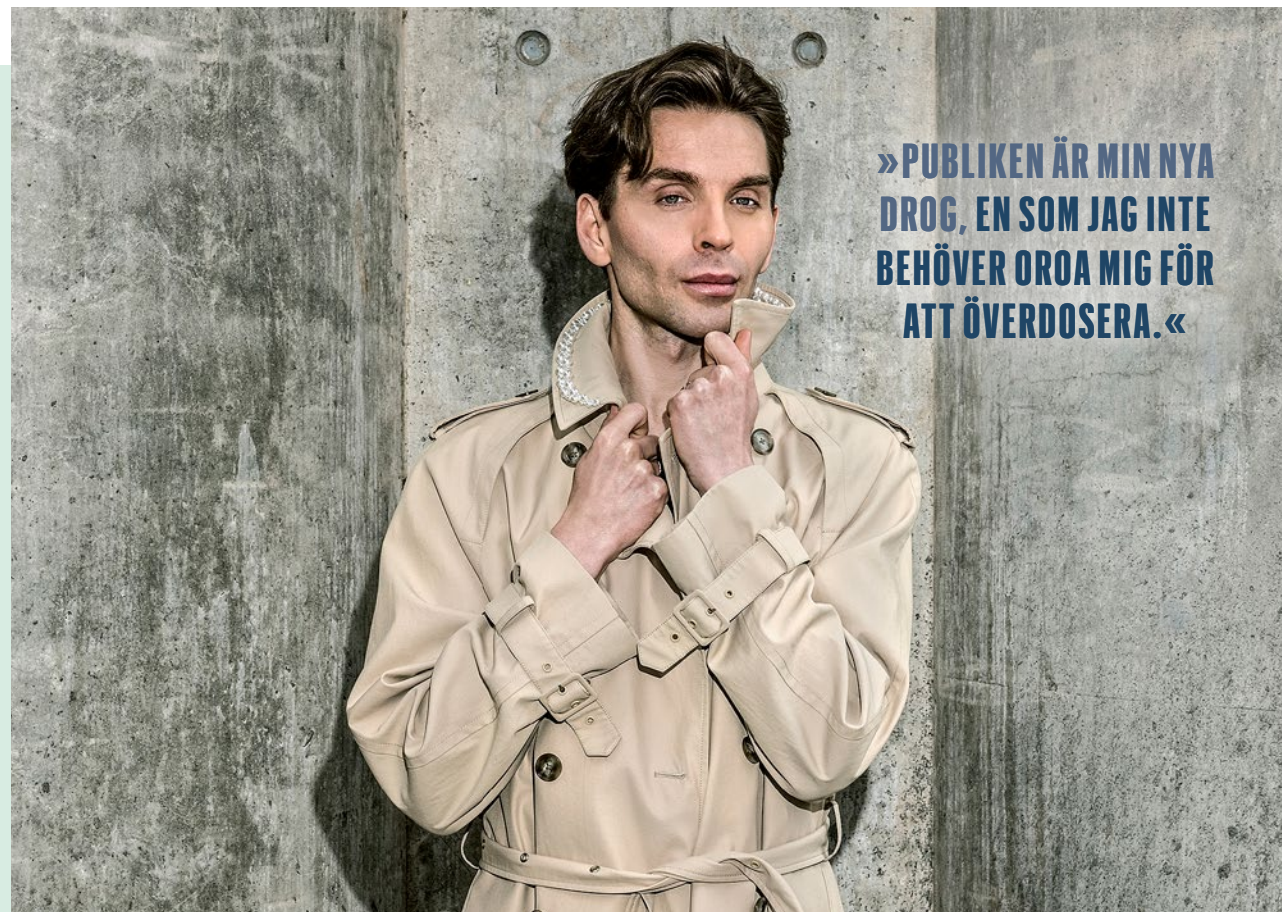
– Det var ett ögonblick där jag kände: Jaha, det är så här det känns att dö. Och: Om jag dör nu kommer ingen för att hämta mig. Jag kände en enorm skam.

Efter det gjorde han en rejäl ansträngning för att börja ett nytt liv. Han gick upp tidigt, läste självhjälpböcker och tränade. Det funkade ett tag, men långsamt sipprade drogerna tillbaka in.

Under de följande åren gjorde han då och då nya frigörelseförsök, tog hjälp av psykologer och kuratorer, men utan att riktigt lyckas. Det var först efter den där överdosen som han slutgiltigt kunde bryta med missbruket.

Det krävdes en kapitulation, ett erkännande av den egna oförmågan. Räddningen blev NA:s tolvstegsprogram, med en sponsor och samtalsgrupper.

– Det svåraste har varit att sitta med sina känslor, sin ångest, och att inte kunna fly. Och att våga be om hjälp.

»PUBLIKEN ÄR MIN NYA DROG, EN SOM JAG INTE BEHÖVER OROA MIG FÖR ATT ÖVERDOSERA.«

För tre år sedan vann Adam Risberg Drag Race Sverige.

Adam som Admira.

Foto: JP Richard

Det var inte heller helt enkelt att ställa sig på scenen utan det ”hjälpmedel” han tidigare nyttjat.

– Men intressant nog blev det som en ny sorts kick att uppträda opåverkad, en som min knarkhjärna är väldigt förtjust i. Publikens är min nya drog, en som jag inte behöver oroa mig för att överdosera.

Sedan Adam Risberg vann Drag Race Sverige har han kunnat leva på Admira.

– Det är mycket tydligare för mig nu vem Admira är som scenpersona. Jag har koll på komiken och tonaliteten, och vet vilka gränser jag kan pusha och dra i när jag står där. Jag och hon har blivit alltmer som två olika världar.

Är dragshowen en verklighetsflykt? Delvis. Men också det motsatta: Ett sätt att hantera tillvaron. Drag är en normbrytande, revolterande akt, konstaterar han.

– För mig har drag blivit ett rum där jag får göra det oförlåtliga.

Men helt åtskilda är inte de där två världarna. Samtidigt som Admira fylls av hans erfarenheter, kan även hon påverka honom.

– Jag har en tendens att lägga mig lite för platt i vissa sammanhang, att inte våga säga vad jag faktiskt tycker. Då är det en fördel att kunna luta mig in lite i Admira och stå på mig mer – inte vara lika people pleasing. ▽

Sjung ut!

Kanske blir det tillfälle till sång på midsommar? Vi bad Nykterhetshistoriska sällskapet om några alternativ till snapsvisorna.

Av Per Cornell | Foto Getty Images

I sommarens soliga dagar

Text: Gustav Johansson
Musik: Svensk tradition

I sommarens soliga dagar
vi gå genom skogar och hagar.
På färdens besvär ingen klagar
vi sjunga, var vi gå.
Hallå, hallå!

Du som är ung
kom med och sjung
och sitt ej hemma slö och tung!

Vår sångartropp
han gångar opp
på kullens allra högsta topp.
I sommarens soliga dagar
vi sjunga, var vi gå.
Hallå, hallå!

Droger gör dig passiv

Text: Ulf Persson
Musik: Tjeckisk tradition

Droger gör dig passiv och nu ska vi kolla kroppen,
rörelserna visar dig om du är klar i knoppen.
Klarar du med glans, går det som en dans?
Bra, bra, öka takten kör igen för ... (omstart)

DEN HÄR SÅNGTEXTEN
FYLLER 50 ÅR! ULF PERSSON
BERÄTTAR OM TILKOMSTEN
PÅ YOUTUBE.

Balladen om den kaxiga myran

Text & musik: Stefan Demert
Ur Visor för smutsiga öron från 1970.

Jag uppstämna vill min lyra
Fast det blott är en gitarr
Och berätta om en myra
Som gick ut att leta barr
Han gick ut i morgondiset
Sen han druckit sin choklad
Och försvann i lingonriset
Både mätt och nöjd och glad
Både mätt och nöjd och glad

Det var längan väg att vandra
Det var långt till närmsta tall
Han kom bort ifrån dom andra
Men var glad i alla fall
50 meter ifrån stacken
Just när solnedgången kom
Hitta han ett barr på backen
Som han tyckte mycket om
Som han tyckte mycket om

För att lyfta fick han stänka
Han fick spämma varje lem
Men så började han kånka
på det fina barret hem
När han gått i fyra timmar
Kom han till en ölbutelj
Han såg allting som i dimma
Brösten hävdes som en bälg
Brösten hävdes som en bälg

Den låg kvar sen förra lördan
"Jag ska släcka törsten min"
Tänkte han, och lade bördan
Utanför och klättra in
Han drack opp den sista droppen
Som fanns kvar i den butelj
Sedan slog han sig för kroppen
Och skrek ut "Jag är en älg!"
Och skrek ut "Jag är en älg!"

"Ej ett barr jag drar till tjället
Nu så ska jag ta mig fan
Lämna skogen och i stället
Vända upp och ner på stan!"
Men han kom aldrig till staden
Något spärrade hans stig
En koloss där låg bland bladen
Och vår myra hejdar sig
Och vår myra hejdar sig

Den var hiskelig att skåda
Den var stor och den var grå
Och vår myra skrek "Anåda
Om du hindrar mig att gå!"
Han for ilsken på kolossen
Som låg utsträckt i hans väg
Men vår myra kom ej loss sen
Han satt fast som i en deg
Han satt fast som i en deg

Sorgligt slutar denna sången
Myran stretade och drog
Men kolossen höll han fången
Tills han svalt ihjäl och dog
Undvik alkoholets yra
Du blir stursk, men kroppen loj
Och om du är född till myra
Brottas aldrig med ett Toy
Brottas aldrig med ett Toy

HALLÅ DÄR...

... Johan Persson, sekreterare i Nykterhetshistoriska sällskapet.

Hur har sångtraditionen vid högtider sett ut inom nykterhetsrörelsen, historiskt sett?

– Man har varit ganska skeptisk till att byta ut sånger knutna till alkoholkultur till nyktra snapsvisor. Däremot har man alltid sjungit mycket inom rörelsen. Till exempel har det varit vanligt med kampsånger eller andra visor från den svenska vistraditionen.

Har man då sjungit på ett annat sätt på midsommar, jämfört med snapsvisetraditionen?

– Ja, att skåla har traditionellt sett varit kontroversiellt i nykterhetsrörelsen. Man har inte velat efterlikna ett festande som bygger på alkohol.

Det finns ju "nyktra snapsvisor", hur utbredd är det tror du?

– Jag själv har inte varit med om att sjunga det. När jag var Uppsalastudent sjöng vi andra visor. Men skålandet är inte längre lika kontroversiellt. Det har blivit vanligare och det finns också ett större utbud av alkoholfria drycker.

Wellness, livsstil eller drog? Välkommen till slaget om synen på cannabis.

Cannabis är olagligt i Sverige, i nästan alla former. Men nu växer en marknad fram i lagens gränsländ. Vem tjänar på normaliseringen?

THC-stinna gummibjörnar marknadsförs som lagligt rusmedel.

Nödvändig medicin för vissa – men skrivs det ut i onödan till andra?

»INDUSTRIN ARBETAR AKTIVT FÖR ATT FÖRÄNDRA SYNEN PÅ CANNABIS.«

Författaren Pelle Olsson har följt cannabisens utveckling.

Vissa cannabinoid-baserade läkemedel är godkända av Läkemedelsverket.

Från läkemedel till livsstil – normalisering pågår

I Sverige är cannabis förbjudet. Det gäller tillverkning, försäljning och användning. Trots det kan man köpa drogen i olika former, och ibland få den utskrivna av läkaren. Varför? Förklaringen är vissa undantag och juridiska gråzoner.

- Det som händer just nu är att ett antal aktörer av olika skäl utmanar och utnyttjar det här gränslandet, berättar Peter Moilanen, chef för Narkotikapolitiskt center.
- Ett undantag i förbudet gäller medicinska och vetenskapliga ändamål. Forskning är tillåten, och vissa cannabinoid-baserade läkemedel är godkända av Läkemedelsverket, till exempel mot långvarig smärta vid MS och illamående vid cancerbehandlingar.
- Vi har inget emot godkända

cannabinoidläkemedel. Problemet är att det finns läkare som skriver ut sådana preparat betydligt bredare för smärtlindring än vad evidensen egentligen stödjer.

Peter Moilanen menar också att begreppet ”medicinsk cannabis” i sig spelar en roll i avdramatiseringen.

- Det finns inget som heter ”medicinskt opium” eller ”medicinskt amfetamin”, trots att vi använder läkemedel som innehåller sådana substanser.
- I flera länder har utvecklingen kring medicinsk användning fungerat som ett första steg mot en mer tillåtande syn på drogen. Ett exempel är Tyskland, där personligt bruk nyligen legaliserades.
- När cannabis inte längre är illegalt har det blivit betydligt enklare att få preparat utskrivna inom sjukvården i Tyskland.

- I dag kan man i princip boka ett digitalt läkarbesök för ryggsmärta och få cannabisen hemkörd med Uber inom några timmar. Man kan misstänka att en del personer använder systemet av andra skäl än medicinska.
- Även i Sverige har frågan om medicinsk cannabis varit omdiskuterad. Peter Moilanen nämner en tidigare uppmärksam klinisk i Stockholm som kritiserades för omfattande förskrivning.
- Region Stockholm reagerade eftersom patienter från hela landet sökte sig dit. Sedan granskade IVO verksamheten och ansåg att flera av dem fått preparat utskrivna utan tillräckliga medicinska underlag. Kliniken stängdes ner, men återuppstod senare i ny form.
- Han betonar samtidigt att vissa patienter har verkliga behov.
- Det finns absolut sjukdomstillstånd där dessa läkemedel har bevisad effekt. Men man måste kunna diskutera att systemet också kan användas strategiskt.

En annan del av marknaden som vuxit snabbt är CBD-produkter. CBD är en cannabinoid som i sig inte ger rus. Den säljs bland annat som oljor, salvor och hudvårdsprodukter.

I Sverige är regelverket komplicerat. Produkter för utvärtes bruk kan vara tillåtna, medan produkter för invärtes bruk ofta klassas som läkemedel.

- Själva CBD:n är inte det stora problemet. Det viktiga är vilken kulturell och symbolisk funktion produkterna får, genom att framställa cannabis i en positiv och harmlös dager.
- Samma mönster av att vilja vänja marknaden och kulturen vid cannabis ser han kring industrihampa. Hampan har traditionellt använts till rep, textilier och livsmedel, men enligt Peter Moilanen har vissa aktörer hittat sätt att

28,5 miljarder

Så stor väntas den europeiska marknaden för medicinsk cannabis vara år 2029, enligt analysföretaget Prohibition Partners. Förra året uppskattades marknaden till cirka 13,6 miljarder kronor.

Hemleverans! I Tyskland finns Europas största lagliga marknad för medicinsk cannabis.

använda den för att kringgå narkotikalagstiftningen.

- Det finns produkter som marknadsförs som samlarobjekt eller aromaprodukter, samtidigt som det är uppenbart att många kunder använder dem för rusändamål.
- Vem som helst kan driva en hampaodling. Det som krävs är att man har ansökt om bidrag eller stöd från Jordbruksverket.
- Det har hänt att polisen kommit till en odling och rivit upp alla plantorna, för att sedan tvingas ersätta odlaren – som har följt reglerna och ansökt om bidrag.
- Peter Moilanen menar att hampakulturen ibland används för att närma sig eller signalera cannabisnormalisering, både i marknadsföring och på sociala medier.
- Ett exempel är Hampafestivalen, som äger rum i Skåne varje år. Man kan väl anta att 95 procent av besökarna inte bara är intresserade av hampa utan även av cannabis.
- Vilka intressen driver då utvecklingen? Peter Moilanen pekar på två huvudsakliga krafter. Den ena är cannabisindustrin – företag och entreprenörer som ser ekonomiska möjligheter och därför testat gränserna för vad lagen tillåter. Den andra kraften är mer ideologisk.
- Jag tror inte att alla bara är ute efter att tjäna pengar. Det finns entusiaster som ser en legalisering som en frihetsfråga. ▸

Fight på fyra fronter

Industrihampa

Industrihampa är en variant av cannabisplantan med mycket låg halt av THC (under EU:s gränsvärde på 0,3 procent). Den odlas lagligt i Sverige för exempelvis fiber, frön och industriella ändamål. Produkter säljs som råvara, växtmaterial eller i förädlade former via nätbutiker och specialiserade aktörer.

Juridisk gråzon: Hampaprodukter kan användas på sätt som ger rus, trots låg THC-halt – exempelvis genom förbränning eller kemisk omvandling. Dessutom är regelverket kring odling och användning komplext och ibland otydligt, vilket öppnar för tolkningar och kringgående.

Så används den för att normalisera cannabis: Industrihampa lyfts ofta fram som en hållbar och naturlig gröda, vilket kan bidra till att avdramatisera cannabisplantan i stort. Kritiker menar att hampaprodukter ibland används för att vänja konsumenter vid cannabisrelaterade produkter, symboler och dofter.

Medicinsk cannabis

I Sverige finns medicinsk cannabis i form av två godkända, receptbelagda läkemedel: Sativex och Epidyolex. De skrivs ut vid specifika tillstånd, som MS-relaterade kramper eller epilepsi. Utöver dessa kan vissa andra cannabisbaserade preparat i särskilda fall lämnas ut på licens till ett mindre antal patienter. Föreskrivningen av medicinsk cannabis har ökat kraftigt i Sverige på kort tid.

Juridisk gråzon: Gråzonen uppstår i spänningsfältet mellan strikt reglering och möjligheten till individuella undantag. Vissa aktörer utnyttjar detta genom att tänja på vad som räknas som medicinskt motiverad behandling.

Så används den för att normalisera cannabis: Medicinsk cannabis används ofta som argument för att cannabis i grunden är en ofarlig eller nyttig substans. Patientfall och berättelser om svårt sjuka människor används för att skapa större acceptans för cannabis.

Kemiska cannabinoider

Kemiska cannabinoider, NPS, är syntetiskt framställda ämnen som efterliknar cannabisens rusgivande effekter. De säljs ofta som vapes, godis eller pulver. Substanser som förbjuds förändras kontinuerligt genom små justeringar i den kemiska strukturen, vilket gör att nya varianter ständigt dyker upp på marknaden. Drivkrafterna bakom framställningen är i hög grad ekonomiska: Producenter och återförsäljare kan sälja lagligt – åtminstone tillfälligt – och möter en efterfrågan från användare som söker rus utan att bryta mot lagen. Marknadsföringen riktar ofta mot unga och presenteras ibland som "laglig cannabis".

Juridisk gråzon: Lagstiftningen ligger steget efter. Det tar ofta månader innan en ny substans klassas som narkotika, och under tiden kan den säljas öppet. Detta skapar en ständig katt-och-råtta-lek mellan myndigheter och producenter.

Så används den för att normalisera cannabis: Syntetiska cannabinoider marknadsförs ofta som "lagliga" alternativ till cannabis och kan bidra till att göra cannabisbruk mindre kontroversiellt bland unga. Begrepp som "lagligt rus" eller "safe high" används för att tona ned riskerna och göra drogerna mer socialt accepterade.

CBD-produkter

CBD-produkter innehåller cannabidiol, en icke rusgivande substans i cannabisplantan. I Sverige får CBD säljas som läkemedel i vissa fall, men produkter för invärtes bruk är i praktiken förbjudna om de innehåller spår av THC. Däremot förekommer CBD i kosmetika och hudvårdsprodukter, och säljs via nätet och i vissa butiker. På marknaden finns både läkemedelsintressen och kommersiella aktörer inom hälsa och skönhet.

Juridisk gråzon: Gråzonen handlar dels om gränsdragningen mellan läkemedel och kosttillskott/kosmetik, dels om svårigheten att garantera att produkter är helt fria från THC.

Så används den för att normalisera cannabis: CBD-produkter marknadsförs ofta som moderna wellness- eller hälso-produkter och kopplas till avslappning, sömn och balans. Genom att säljas i vanliga butiker och synas hos influencers kan de bidra till att cannabis associeras med livsstil och välmående snarare än narkotika.

Dyra droppar som lovar förbättrad hälsa – men vetenskapliga belägg saknas i många fall.

Avmattning i USA:s cannabisvåg

Efter en snabb expansionsfas har legaliseringen av cannabis tappat fart i USA. Sedan 2023 har ingen ny delstat fullt ut legaliserat cannabis.

Pelle Olsson är författare och har följt utvecklingen i USA.

Just nu har 24 delstater i USA fullt ut legaliserat cannabis. Hur började den här utvecklingen?

– Det börjar alltid med att man legaliserar cannabis för medicinskt bruk. Den första delstaten att göra det var Kalifornien 1996. Några år senare var det ett antal andra delstater som gjorde samma sak.

Hur gick det till?

– Genom folkomröstningar. Redan från början fanns starka ekonomiska intressen bakom. Kampanjerna för legalisering av medicinsk cannabis finansierades av miljardärer som av olika anledningar hade en liberal agenda – de tyckte att allt skulle vara fritt. George Soros var en av förgrundsfigurerna.

Så det var en blandning av ekonomiska och ideologiska intressen?

– Ja, från början. De ideologiska argumenten har dock kommit alltmer

i skymundan. På 90-talet, och innan dess, fanns olika lobbyorganisationer och cannabisvänner som menade att cannabis var "Guds gåva till mänskligheten". De ville frälsa människor med drogen. De hette sådant som NormL, Marijuana Policy Project och Drug policy alliance och var ideella organisationer utan särskilt stora ekonomiska muskler i början.

Vad förändrades sedan?

– I och med att man fick en laglig industri i Kalifornien 1996 började stora pengar strömma in. Med tiden blev de ekonomiska intressena allt starkare.

När kom den första vågen av full legalisering av cannabis för rekreationellt bruk?

– År 2012 var det omröstningar i Colorado och Washington, som blev de två första delstaterna att godkänna cannabis för rekreationellt bruk – en form av full legalisering. Sedan dess har sammanlagt 24 delstater gjort likadant.

Hur har utvecklingen sett ut på senare tid?

– Efter 2023 har inga nya delstater legaliserat cannabis helt. Så det har skett en avmattning.

Vad beror det på?

– Jag tror att sanningen har kommit ikapp amerikanerna i viss mån. De negativa effekterna har blivit lite synligare. En annan orsak är att THC-halten, det rusgivande ämnet, har ökat och därmed har skadorna blivit mer uppenbara än tidigare.

Hur är stödet för legalisering i USA i dag?

– Starkt. Enligt Gallupundersökningar har stödet ökat från 12 procent 1969 till 70 procent 2023 som tyckte att det var en bra idé att legalisera cannabis i hela landet. Men stödet har sjunkit till 64 procent 2025, så det finns en viss avmattning även där. ✓

Pelle Olsson har skrivit flera böcker om cannabis.

Så normaliserar industrin cannabis

01

Patientberättelser

"Industrin använder gärna starka patientberättelser. 'En ung man råkar ut för en motorcykelolycka, sitter i rullstol med outhärdliga smärtor – men nu mår han mycket bättre tack vare cannabisen.' Inom vetenskapen kallas det här för anekdotisk bevisföring."

Bakom debatten om medicinsk cannabis finns en växande internationell industri. Den arbetar aktivt för att förändra synen på cannabis och flytta fram sina positioner, menar Pelle Olsson.

05

Produktplaceringar

"Produktplacering är vanligt på film och tv. Man kan till exempel låta en populär karaktär röka en joint utan att något negativt händer. Industrin arbetar aktivt för att cannabis ska synas i populärkulturen på ett positivt och avdramatiserat sätt."

02

Patientorganisationer

"I USA och Kanada finns patientorganisationer som får stöd från cannabisindustrin. Patienterna upplever ofta själva att de blivit hjälpta och berättar gärna om det offentligt. På så sätt blir organisationerna också en del av industrins opinionsbildning."

04

Annonser och reklam

"Cannabisindustrin arbetar med marknadsföring precis som andra branscher: annonser, konferenser, utbildningar och nätverkande. Industrin försöker finnas representerad i olika sammanhang för att normalisera cannabis och bygga legitimitet."

03

Vetenskapliga studier

"Industrin investerar stora pengar i forskning och försöker påverka kunskapsutvecklingen. Det finns flytande gränser mellan oberoende forskning och industrins intressen, särskilt när företag finansierar institutioner, projekt eller universitet."

Min ofrivilliga alkoholdebut

Jag hade inte tänkt dricka alkohol. Ändå gjorde jag det. Inte för att jag ändrat mig. Utan för att någon annan fattade beslutet åt mig.

För något år sedan var jag på ett studentspex och beställde en alkoholfri cider. Flaskan form och färg såg bekant ut. Jag var fullt upptagen med spexet, av skratten och stämningen. Först efteråt insåg jag att det var alkohol i cidern.

Jag gick till baren. De bad om ursäkt och jag fick en ny cider. Men det var inte det som behövdes.

För mig var skadan redan skedd. Jag hade brutit mot mitt nyktra ställningstagande, ett val jag gjorde som

13-åring vid en lägereld. Det brast inom mig. Jag ville spy.

Jag hade ofrivilligt fått i mig alkohol. Någon annan hade ovetandes tagit beslutet åt mig.

Denna händelse fick mig att fundera kring mitt nyktra ställningstagande. Vad har det gjort med mig som person? Hur stor del av min identitet är det faktum "att jag valt att inte göra något"? Ganska stor.

I många sammanhang är det den delen som sticker ut, som kräver långa förklaringar och mod. Samtidigt har det blivit en självklar del av mig.

För mig är valet en nyckel till en gemenskap, en familj, en trygghet som får mina dagar att bli mycket bättre. Samtidigt är valet en bojkott av varor som förstör samhällen, miljöer och människoliv och ett ställningstagande för en värld där alla kan vara fria.

I slutändan handlar ställningstagandet bara om att jag valt att inte göra något. Ett val man inte ska ta förgivet. För många är det valet livsavgörande.

Ny statistik visar att 18 procent av svenskarna inte druckit alkohol det senaste året. Samtidigt är det bara en bråkdel som ser det som en del av sin identitet och som är medlemmar hos oss. Hur kan vi göra så att fler vill och vågar bli medlemmar hos oss? Vad är det som hindrar dem?

Kanske är det inte nykterheten som skrämmer, utan bilden av vad den kräver.

Om vi vågar avdramatisera valet att inte göra något, kan fler få upptäcka att nykterhet inte handlar om att avstå, utan om att höra till.

En gemenskap där jag inte behöver dubbelkolla etiketter. En gemenskap där vi är berusade av glädje och fria tillsammans. **✓**

Astrid Miller

Astrid Miller
ungdomspolitisk talesperson för Movendi

Foto: Torr midsommar/Maja kommunikation

Läs mer om kampanjen

Torr midsommar engagerar

Torr midsommar vill göra midsommar tryggare, roligare och mer minnesvärd – särskilt för barn. Kampanjen uppmanar fler att fira nyktert och visar att gemenskapen inte sitter i glaset. I år har kampanjen extra fokus på att fler föreningar och distrikt i landet ska vara med och sprida budskapet. Intresset har också vuxit för varje år och allt fler vill engagera sig.

– Vi har märkt att när vi kampanjar ute och har samtal med folk så är det många som medger att de "i princip" är nyktra och kanske alltid firat midsommar och jul nyktert. Genom att vi har dessa samtal kan vi också öppna upp för ett fortsatt engagemang i Movendi efter midsommar, säger kampanjledare Henrik Yxing.

Save the date!

21
SEP

inleds de mest intensiva insamlingsveckorna för Världens Barn. Movendi är en av de organisationer som är med och samlar in pengar. Engagera dig och din förening! Material och tips på insamlingsaktiviteter hittar du på:

varldensbarn.kampanjen.se

Påverka politiker

Alkoholen kostar samhället 103 miljarder varje år. Tänk allt vi hade kunnat göra istället för att betala för alkoholens baksidor! Ta del av vårt valmaterial för att påverka politiker på:

iogt.se/103-miljarder

movendi

UNF

Junis

Movendi är en sammanslagning av tidigare IOGT-NTO, Ungdomens Nykterhetsförbund UNF och barnens organisation Junis. Vi är en partipolitiskt och religiöst obunden medlemsorganisation som arbetar för demokrati och solidaritet utifrån

en nykter grund. Vi påverkar för ett samhälle fritt från alkohol och andra droger, ger stöd till dem som behöver och bygger gemenskap genom roliga och meningsfulla aktiviteter. Med oss får du frihet att vara dig själv, tillsammans med andra.

Föreningen Systra har i dag runt 50 medlemmar, berättar Ubah Nur.

Systerskap i Växjö

Genom bland annat möten med kvinnliga förebilder vill Movendiföreningen Systra stärka unga tjejer.

Kan hon, så kan jag". Så lyder mottot för föreningen Systra, som bildades i Växjö i slutet av 2025. Någon gång i månaden arrangerar de en föreläsning eller workshop där de bjuder in universitetsstudenter och yrkesverksamma för att berätta om sina erfarenheter och karriärvägar.

Nyigen har vi också fått föräldrar att delta. Vi var med och bjöd in svensk-somaliska föräldrar till en inspirationskväll

med en föreläsare och en psykolog, där vi talade om möjligheter till utbildning och jobb, berättar Ubah Nur, som tillsammans med Najma Osman har grundat föreningen.

Syftet med Systra är att främja självförtroende, gemenskap, ledarskap och nykterhet hos unga tjejer. Det finns många i Växjö som känner sig ensamma och osäkra inför framtiden, berättar hon.

– Systra betyder systerskap, och det är det vi vill skapa: en trygg, inspirerande och inkluderande

mötesplats där vi får växa och tro på framtiden.

Ubah Nurs förhoppning är att de unga tjejer som går med i föreningen – som är öppna för personer från 16 år – ska få hjälp att nå dit de vill i livet, men också att de längre fram ska kunna ta över efter de äldre och bli nya förebilder.

– När vi blickar in i framtiden, genom Systra, ser vi självsäkra och starka kvinnor som har inspirerats av vårt engagemang och tagit del av vår process. ✓

Tim Andersson

Foto: Trollebolägrät

Trolleboläger för 53:e året i rad

Ungefär samtidigt som den här tidningen landar i brevlådorna slår Trollebolägrät upp portarna, och Lövåsen fylls åter av skratt, bad och friluftsliv. Lägrät arrangeras av Junis Örebro-distrikt och har genomförts i över 50 år i Movendis fritidsgård i utkanten av Lindesberg. Totalt finns plats för drygt hundra deltagare födda

mellan 2012 och 2017, och i år fylldes hälften av platserna inom en halvtimme efter att anmälan öppnade, berättar lägerchefen Torbjörn Bergvall.

Lägrät avslutas traditionsenligt med en talanguppvisning där barn får visa upp något de kan. Efteråt väntar Trollebofesten – ett disco på logen.

»DET GÅR ATT HJÄLPA BARN UT UR KRIMINALITET. MEN INTE GENOM ATT FÄNGSLA DEM.«

Från en debattartikel i ETC, skriven av bland andra Kristina Sperkova, Movendis ordförande.

Läs mer!

Movendis kamratstödsgrupper vänder sig till den med erfarenhet av eget eller andras missbruk.

FRÅGAN ÄR...

Vad betyder kamratstödet för dig?

Stefan Hellkvist, Haninge

»Det betyder att ha en plats som är tillgänglig för samtal, en miljö som skapar tillit och gemenskap. Och där man kan bli lyssnad på.«

Alexandra Edström, Umeå

»Att ta del av kamratstödet är otroligt givande för vår verksamhet då det kan hjälpa oss att se både barn och vuxna som är i utsatta situationer. Man får inblick i andras liv och lär sig vad man kan säga och hur man kan bemöta människor med olika erfarenheter och bakgrunder.«

Robert Åsander, Sollentuna

»Det betyder utveckling. Genom att få vara med lär man sig mycket och får förändras och växa som person. Man kan påverka andra och sig själv.«

B Posttidning

Ej retur

AVS: **Movendi Sverige**
Box 128 25, 112 97, Stockholm

**FÅ 20% PÅ HELA
KÖPET MED KOD:
MOVENDI20**

Giltig till 31/8

SHOPPA MOVENDI

movendi

SHOP.MOVENDI.SE